

E. APRIL 1985: "tempelvakt i UD". Palme vill jag reser till Moskva om Vita zonen. Nytt neutralitetsmöte i Wien. Sovjetisk bordning av svenska och danska fiskebåtar. Läget skärps i zonen. Till Köpenhamn för samtal om zonen och samarbete i Arktis

Dagen därpå, fredag den 12 april 1985, träffar jag Pierre Schori kl 10.45 om dessa kryssningsmissiler och det sammanfattande papper jag nu skrivit om detta. Jan måste ha pratat med Pierre sedan vårt uppriktiga lunchsamtal igår, därför att – enligt dagboken – "uttalade han sig mycket uppskattande om mitt arbete i huset – någon form av 'tempelvakt', vars roll man inte alltid inser. Min resa till Moskva hade Palme inget emot. Skulle nu nämnas för Bodström. Jag får lyssna på vad de har att säga. (Deras) signaler måste besvaras. Nämnde Grönlandsbesöket och Oslo-samtalen om bl a Barents hav. Detta var helt OK". Då blir det en sonderingsresa till Moskva vad det lider. Nog kanske det viktigaste uppdraget i hela min karriär, skriver jag.

Träffar åter Jan Eliasson på kvällen 12 april: "talade om hans Bagdadresa. Folkrättsliga argument borde framföras mer avseende respekten för krigets lagar (i det pågående kriget). Sade även att vår kritik av MÖ – Israel – Libanon blivit alldeles för matt. Berättade om den nya organisationen med folkrättsliga rådgivare i försvarsmakten och om Grönlandsresan för att diskutera samarbetsformer i Arktis".

Tisdagen den 16 april ringde (professor) Lars Hjerner. Talade som vanligt länge, dels om iraniern Maleikans avhandling, som "de slängt på mig", dels om examinationer. Han har all tid i världen att sitta och prata. Jag satt som på nålar. Massor av saker att ordna och förbereda, neutralitetssamtalen i Wien och resan till Grönland. Är kl 13.30 på Valter Schyatts sorgliga begravning i Sollentuna kyrka, som var full med 300 personer. Verkligen tråkigt och trist med hans frånfälle. På onsdag den 17 april med SK 417 kl 18.20 till Köpenhamn för att byta till OS 662 kl 20.30 med ankomst Wien kl 21.45. Ove Bring är med på dessa samtal så vi gick ut på en promenad i centrala Wien.

Klockan 10.30 torsdag den 18 april börjar de neutrala ländernas möte i österrikiska Völkerrechtsbüro i Hofburg i Wien med ambassadör Helmut Türk som värd. Det är ju inte länge sedan jag var här sist, då vi träffas titt som tätt. Schweiz representeras av ambassadören Krafft och Finland av ambassadör Kekomäki. Genomgång av ett antal folkrättsfrågor, Panamakanalproktollet, Antarktisdördraget, där jag talade om mötena på Antarktis och i Rio mm. Såväl Schweiz som Österrike funderar på att följa Sverige in i fördraget, liksom Finland ligger hack i häl med oss. Tilläggsprotokollen som vanligt. Delegationerna togs emot av den österrikiske kabinettssekreteraren Hinteregger och därefter lunch på hotell Europa. Jag höll ett litet tacktal där jag betonade vikten av att de neutrala länderna kan träffas så här informellt då och då. Frågan om hållande av neutralitetssymposium kom upp igen, med syftet att lite mer allmänt förklara vad neutralitet egentligen är. Men detta är inte så lätt som det låter, eftersom "neutraliteten" för de i mötet deltagande fyra länderna har helt olika utseende och innehåll. Inget är det andra likt! (se ovan). Eftermiddagen ägnades åt just neutralitetsfrågorna, där kryssningsmissilerna åter stod i centrum. Upprepade vad jag sagt härom i mina bilaterala samtal med respektive land. De för neutrala nationer grundläggande 1907 års Haagkonventioner kom att diskuteras. Märkligt uttalande av finnen Kekomäki att Finland betraktar 1907 års Haagkonventioner som

obsoleta. How come? Jag bestred detta! Ove Bring fyllde på med frågan om användning av nukleära vapen. MR-frågorna ägnades stort intresse.

Flög vidare på kvällen till Köpenhamn med OS 661 kl 18.00 med ankomst Köpenhamn 19.20. Talar med Sverige på telefon. Stort nummer i Sverige av sovjetisk bordning av svenskt fiskefartyg i den Vita zonen. Upphetsad TV. Talade på telefon med Mats (Bergquist). Försökte ringa både Schori och Eliasson. Nu har alltså det hänt i den Vita zonen som inte skulle få hända. Visar områdets känslighet och att tvister med Sovjetunionen kan inträffa när som helst, med stor upphetsning som följd. Visar också att vi snabbt måste agera för att få detta under kontroll.

Ringer Pierre Schori från Köpenhamn på morgonen fredag 19 april och talar om den sovjetiska bordningen i den Vita zonen. Varnade för upphetsning så att vi inte tillskapar och förvärrar incidenten. Varför spanar flottan/kustbevakningen efter det sovjetiska fartyget (som bordade den svenska fiskebåten)? Håll kontroll över detta, säger jag till Pierre (så inte Sverige genom eget agerande förvärrar incidenten), då ju alla signaler från ryssarna visar att de inte vill ha någon förvärrad situation i Östersjön. Träffar danska UD om en liten stund och talar med dem (också en dansk fiskebåt hade bordats i den Vita zonen). Träffar Rybakov i Bryssel om ett par dagar, antagligen med nya sovjetiska signaler. Så "calm down".

Träffar Peter Brückner på danska UD kl 09.00. Går först igenom incidenten i den Vita zonen (där Danmark vid sidan om Västtyskland är den nation som överfiskar området mest). Även danska fartyg hade bordats av den sovjetiska patrullbåten. Hur skulle Danmark reagera? Visade på 1978 års protokoll där det sägs att zonen är vit. Ingen får utöva jurisdiktion i området. Inte Sovjet heller. Jørgen Taagholt och Sven Adersen från Grönlandsministeriet ansluter till mötet. Går igenom programmet för resan till Grönland 28 maj – 5 juni. Talade om Antarktis versus Arktis, där vi skall försöka få ihop någon form av regionalt samarbete. Avg kl 14.35 med SK 410 med landning Arlanda 15.25. Talar åter med Schori om Östersjön. Tona ned det hela (alltså incidenten)! Alla signaler tyder på Sovjets vilja att bilägga tvisten i Vita zonen. Vi måste besvara deras signaler. Varför inte folkrättssamtal nu på momangen i Moskva? Talas vid! Det gör vi ju alltid annars vid problem. Skulle ta udden av det som hänt i zonen. Regeringen agerar!

På lördag den 20 april talar jag med Jan Eliasson igen om Östersjön på UD. Märklig SvD-artikel där man drar in neutraliteten i mittlinjefrågan. Varifrån har de fått detta? Viktigt att sådana argument inte accepteras! Man skall heller inte, som Corell, antyda att det är ubåtshändelserna som ligger bakom att vi inte har något avtal om gränsen i zonen. Vi borde åka till Moskva nu och tala direkt med dem (ryssarna), säger jag. Vi har inget att vara rädda för. Känna dem på pulsen. Skulle ge intryck att UD gör något. Palme har ju clearat min resa dit, säger jag. Men jag träffar Rybakov i Bryssel om tre dagar redan. Får se vad han då har att säga. Hem och såg på TV.